

та використання фінансових ресурсів. Формування фінансової функціональної стратегії базується на тому, що створюється сукупність альтернативних стратегій, впровадження яких у визначені моменти часу дозволяє підтримувати діяльність підприємства в стійкому стані. Сільськогосподарському підприємству необхідно розподілити фінансові ресурси за усіма періодами та рівнями стратегій для забезпечення планового рівня прибутку при потенційних та реальних обмеженнях у діяльності підприємства, а також щоб обсяги виробництва продукції за часовими періодами відповідали прогнозовим величинам. Підприємства залежно від умов та цілей діяльності можуть вибирати в якості критерію розподілу фінансових ресурсів максимум інтегрального прибутку або мінімум інтегральних витрат. Розробка і впровадження стратегій відбувається, як правило, на діючому підприємстві, яке виконує затверджену програму виробничо-господарської діяльності і відповідає за своїми зобов'язаннями перед суб'єктами ринку та зовнішнього середовища. Однак для забезпечення ефективного розвитку підприємство в певний момент часу починає впровадження нових стратегій, проводячи перерозподіл виробничих, сировинних та фінансових ресурсів, але не варто забувати, що навіть дуже добре розроблена стратегія може не виправдати очікувані результати через неточності у її організації [5].

Висновки та пропозиції. Загалом підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції та забезпечення ефективної діяльності сільськогосподарського підприємства при обмежених фінансових ресурсах шляхом впровадження нових технологій є одним з основних напрямів ефективної господарської діяльності.

Отже, існує потреба у створенні системи поширення сільськогосподарських знань та інформації через мережу сільськогосподарських дорадчих служб і створення їм умов для надання суб'єктам господарювання, що провадять діяльність у сільській місцевості, комплексу консультативно-інформаційних послуг щодо:

- управління, маркетингу, ведення обліку, системи оподаткування;
- поширеного впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки, зарубіжного досвіду;
- створення системи сільськогосподарського дистанційного навчання та дорадництва;
- формування кредитної інфраструктури, сприяння створенню кооперативної кредитної системи, спрямованої на обслуговування суб'єктів аграрного ринку, малого та середнього бізнесу в сільській місцевості, стимулювання розвитку сільських кредитних спілок та їх об'єднань;
- удосконалення кредитних механізмів: запровадження заставних операцій з використанням складських свідоцтв, закладних та іпотечних облігацій;
- підвищення гарантій повернення кредитів шляхом створення системи державної реєстрації нерухомості, зокрема земельних ділянок, розвитку оцінної та страхової діяльності, використання заставного майна, удосконалення механізму страхування фінансових ризиків комерційних банків;
- сприяння розвитку мережі кредитного забезпечення реалізації сільськогосподарської продукції за форвардними і ф'ючерсними контрактами, факторингових операцій з використанням векселів;
- формування системи реєстрації боргових зобов'язань і застав, здійснення заходів з розвитку ринку боргових зобов'язань і застав, фінансових деривативів;
- створення системи оформлення боргових зобов'язань у вигляді цінних паперів;
- удосконалення системи реєстрації складських документів, а також нормативної бази для поширеного використання векселів як платіжних засобів.
- удосконалення законодавчої бази з питань страхування в сільському господарстві.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Шилов М. Порівняльна характеристика продуктів страхування озимих культур [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua>.
2. Приймак В. М. Прийняття управлінських рішень : навчальний посібник / В. М. Приймак. – К. : Атіка, 2008. – 240 с.
3. Ансофф И. Стратегическое управление / И. Ансофф; пер. с англ. ; под. ред. Л. И. Ивенко. – М. : Экономика, 1989. – 519 с.
4. Борщ А. Г. Структура фінансового капіталу та ефективність його використання агропромисловими підприємствами / А. Г. Борщ, О. Г. Борщ // Економіка України.– 2011.– №3.– С.51–55.
5. Винокуров В. А. Организация стратегического управления на предприятии / В. А. Винокуров. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1996.

УДК 368.07:336.76:339.72

СПОСОБИ РЕГУЛЮВАННЯ НА РИНКУ НЕБАНКІВСЬКИХ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Бачо Р.Й., к. е. н., доц., завідувач кафедри економіки Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці ІІ

Бачо Р.Й. Способи регулювання на ринку небанківських фінансових послуг

Стаття присвячена теоретичному обґрунтуванню необхідності регулювання процесів на ринку небанківських фінансових послуг та виділенню трьох відокремлених способів регулювання: державного регулювання, інституційного регулювання та саморегулювання. Державне регулювання реалізується через системну роботу відповідних державних органів, інституційне регулювання здійснюється саморегулювальними організаціями – об'єднаннями професійних учасників ринку небанківських фінансових послуг, яким держава делегує частину своїх повноважень. В роботі констатовано, що у світі існує три типи такого регулювання: делеговане, ліберальне та змішане. Характер виду інституційного регулювання залежить від рівня участі держави у забезпеченні функціонування інституційного регулювання: перший тип регулювання передбачає найширшу роль держави, а другий вид – найменшу. Виділення саморегулювання пов'язане з існуванням внутрішніх механізмів, що дозволяють професійним учасникам ринку проводити комплекс заходів, які дозволяють їм дотримуватися норм та етичних принципів функціонування.

В роботі зроблено висновок про застосування європейського інструменту регулювання процесів – валідації, як новітнього явища у регулюванні ринків небанківських фінансових послуг.

Ключові слова: регулювання, небанківські фінансові послуги, ринок, державне регулювання, інституційне регулювання, валідація.

Бачо Р.Й. Способы регулирования на рынке небанковских финансовых услуг.

Статья посвящена теоретическому обоснованию необходимости регулирования процессов на рынке небанковских финансовых услуг и выделению трех способов регулирования: государственного регулирования, институционального регулирования и саморегулирования. Государственное регулирование осуществляется через системную работу соответствующих государственных органов, институциональное регулирование осуществляется саморегулирующими организациями - объединениями профессиональных участников рынка небанковских финансовых услуг, которым государство делегирует часть своих полномочий. В работе констатировано, что в мире существует три типа такого регулирования: делегированное, либеральное и смешанное. Характер вида институционального регулирования зависит от уровня участия государства в обеспечении функционирования институционального регулирования: первый тип регулирования предусматривает широчайшую роль государства, а второй вид - минимальную.

Выделение саморегулирования связано с существованием внутренних механизмов, которые позволяют профессиональным участникам рынка проводить комплекс мероприятий, разрешающих им придерживаться норм и этических принципов функционирования. В работе сделан вывод о применении европейского инструмента регулирования процессов - валидации, как новейшего явления в регулировании рынков небанковских финансовых услуг.

Ключевые слова: регулирование, небанковские финансовые услуги, рынок, государственное регулирование, институциональное регулирование, валидация.

Vachó R. Regulatory methods at the non-banking financial services market

The article is devoted to theoretical substantiation of the regulatory processes necessity in the market of non-banking financial services and distinction of three separate regulation methods: state regulation, institutional regulation and self-regulation. Self-regulation highlighting is related to the existence of internal mechanisms which enable professional market participants to carry out complex of measures that allow them to follow norms and ethical principles of functioning. In the paper a conclusion has been made about the use of a European instrument of processes regulation, namely validation, as a newest phenomenon in the regulation of non-banking financial services markets.

State regulation is realized through systematic work of relevant government bodies, institutional regulation through self-regulatory organizations - associations of professional participants of the non-banking financial services market, to which state delegates some of its power. The paper states that there are three types of such regulation: delegated, liberal and mixed. The nature of the type of institutional regulation depends on the participation of the state in ensuring the functioning of institutional regulation: the first type of regulation provides the widest role of the state, the second type - the least.

Keywords: regulation, non-banking financial services, market, state regulation, institutional regulation, validation.

Постановка проблеми. Дискусії серед науковців та практиків щодо необхідності посилення державного регулювання на ринку небанківських фінансових послуг особливо посилилися у кризовий 2008-2009 та посткризовий період. Це є результатом лавиноподібного банкрутства страхових компаній та кредитних спілок, в результаті чого істотно зменшилася довіра до небанківського фінансового ринку з боку споживачів цих послуг. Процес дерегуляції на досліджуваному ринку посилюється у середині 2000-х рр. Саме на цей період припадає делегування Державним органом нагляду ринку небанківських фінансових послуг деяким саморегульним організаціям на цьому ринку частини своїх функцій. У зв'язку з цим необхідним являється дослідження існуючих способів регулювання на ринку небанківських фінансових послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням регулювання процесів на ринку небанківських фінансових послуг присвячені наукові праці О. Барановського, Н. Внукової, О. Вовчак, В. Левченко, О. Залстова, Н. Пойди-Носик, які, в основному, розглядали цей процес зі сторони державного регулювання. Науковці та практики Н. Внукова, С. Міщенко, С. Бодаренко, В. Гончаренко, П. Козинець, О. Оленчик, І. Рекуненко у своїх дослідженнях велику увагу приділяли ролі саморегульних організацій у процесах регулювання розвитку різних сфер ринку небанківських фінансових послуг. Однак, аналіз робіт наведених вище науковців дозволяє робити висновок про неповне дослідження ними всіх способів регулювання, серед яких недослідженим лишається саморегулювання, що не тотожне з інституційним регулюванням, виразником чого є інститути саморегулювання – саморегульні організації (СРО) на ринку небанківських фінансових послуг.

Формулювання цілей статті. Метою наукового дослідження є розкриття питання стосовно способів регулювання на ринку небанківських фінансових послуг. Предметом дослідження виступають відносини, що виникають у процесі цілеспрямованого впливу на розвиток ринку небанківських фінансових послуг з метою надання широкого спектру послуг небанківськими фінансовими установами споживачам цих послуг.

Завдання дослідження полягає у аргументованому виділенні способів регулювання та особливостей їх проведення, завдяки чому забезпечується всебічний розвиток досліджуваної сфери фінансового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ринок небанківських фінансових послуг як й інші сфери фінансового ринку потребують цілеспрямованого впливу зі сторони тих його учасників, які наділені певними функціями управління.

Під регулюванням розуміють цілеспрямований вплив суб'єкта регулювання на об'єкт регулювання. Суб'єктами регулювання можуть виступати наділені відповідними компетенціями органи державної влади чи спеціалізовані установи. В той же час слід звернути увагу на тому, що

У зв'язку з наведеним вище, постає необхідність виокремлення способів регулювання. Більшість науковців схиляються до виокремлення двох способів регулювання – державного регулювання та саморегулювання, що в деяких наукових працях зазначають під терміном «інституційне регулювання». На думку автора, ототожнення саморегулювання та інституційного регулювання є хибним у зв'язку з відсутністю чітких досліджень, присвячених сутнісному аналізу цих категорій. Між ними існує істотна відмінність, що буде зазначена нижче. Однак, перед тим, як здійснити виокремлення відмінностей між саморегулюванням та інституційним регулюванням, доречно здійснити огляд існуючих тлумачень, присвячених державному регулюванню сфери небанківських фінансових відносин.

В науці державного управління державне регулювання визначається як економічний метод державного управління, який є системою типових заходів законодавчого і контрольного характеру, що здійснюються відповідними державними органами та громадськими організаціями з метою стабілізації та пристосування існуючої соціально-економічної системи до постійно змінюваних умов. В правовій науці, державне регулювання – це здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві [11, с. 2].

Є.Б. Кубко зазначає, що державне регулювання створює умови для діяльності суб'єктів та об'єктів управління в напрямі, який є бажаним для держави і за яким відбуватиметься розвиток системи управління в цілому [11, с. 2].

Вітчизняний науковець О. Залстов державне регулювання трактує як цілеспрямований вплив держави через державні органи на об'єкти та суб'єкти страхових відносин [6, с. 259]. Науковець М. Тимчак підкреслює, що державне регулювання здійснюється з метою надання страховим відносинам організованого характеру, впорядкування дії суб'єктів страхових відносин, забезпечення виконання страхового законодавства відстоюючи інтереси держави та суспільства у цих відносинах [12, с. 98].

З. Пліса розкриває державне регулювання через призму економічних та адміністративно-правових відносин, що виникають між учасниками фінансових відносин [10, с. 209-210]. На його думку державне регулювання являє собою сукупність методів, форм та інструментів регулювання, завдяки яким органи державної влади впливають на діяльність ринку небанківських фінансових послуг в цілому.

Особливої точки зору, щодо державного регулювання дотримується Р. Соболь [15], який під ним розуміє науково обгрунтований самозахист суспільного ладу від властивих механізму ринкової економіки тенденцій, що саморуйнуються, які зумовлені наявністю позитивних зворотних зв'язків [15, с. 2].

Таким чином, державне регулювання здійснюється з метою надання відносинам на ринку небанківських фінансових послуг організованого характеру, систематизації дій учасників фінансових відносин задля забезпечення виконання норм права, захисту інтересів держави, споживачів фінансових послуг та інших учасників даного ринку.

Іншим способом регулювання є інституційне регулювання, що здійснюється об'єднаннями професійних учасників ринку небанківських фінансових послуг – саморегульними організаціями.

У Законодавстві України визначено, що саморегульна організація – неприбуткове об'єднання фінансових установ, створене з

метою захисту інтересів своїх членів та інших учасників ринків фінансових послуг та якому делегуються відповідними державними органами, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг, повноваження щодо розроблення і впровадження правил поведінки на ринках фінансових послуг та/або сертифікації фахівців ринку фінансових послуг [5].

Досліджуючи питання функціонування СРО на фінансовому ринку науковці С. Бондаренко та І. Рекуненко [13] узагальнили світовий досвід функціонування механізму інституційного регулювання виділили три його види [13, с. 3]: делеговане, ліберальне та змішане.

Особливістю першого виду полягає в тому, що держава делегує частину функцій з регулювання ринку об'єднанням професійних учасників, визначає умови функціонування цих інститутів. Цей вид інституційного регулювання передбачає необхідність виключного членства у об'єднанні, участь у спільних фондах взаємодопомоги, регламентація щодо розкриття інформації. На думку автора, наділення об'єднань такими повноваженнями сприяють посиленню їх монопольного становища, що не є бажаним для ринку [13, с. 4].

Другий вид передбачає добровільну участь професійних учасників у об'єднанні без наділення його спеціальними повноваженнями в законодавчому порядку. В цьому випадку орган інституційного регулювання самостійно здійснює аналіз діяльності та звітності учасників, приймає рішення про застосування попереджень, санкцій чи штрафів. Слід зрозуміти, що такий, достатньо ліберальний принцип функціонування системи інституційного регулювання, має місце лише там, де професійні учасники максимально свідомо стають членами професійних об'єднань без будь-яких засобів примусу зі сторони норм законодавства [13, с. 4].

Змішаний вид інституційного регулювання являє собою органічне поєднання перших двох видів. Такий тип характеризується відсутністю обов'язковістю членства та дотримання норм. Водночас, передбачається перевірка дотримання нормативних положень та існує система санкцій у разі їх порушення, інколи навіть шляхом прийняття відповідного законодавства [13, с. 5].

В цілому, характер виду інституційного регулювання залежить від рівня участі держави у забезпеченні функціонування інституційного регулювання: перший тип регулювання передбачає найширшу роль держави, а другий вид – найменшу.

Досліджуючи систему інституційного регулювання ринку небанківських фінансових послуг України виділяється широке різноманіття об'єднань професійних учасників. На рис. 1. відображено сегментацію інститутів саморегулювання ринку небанківських фінансових послуг України.

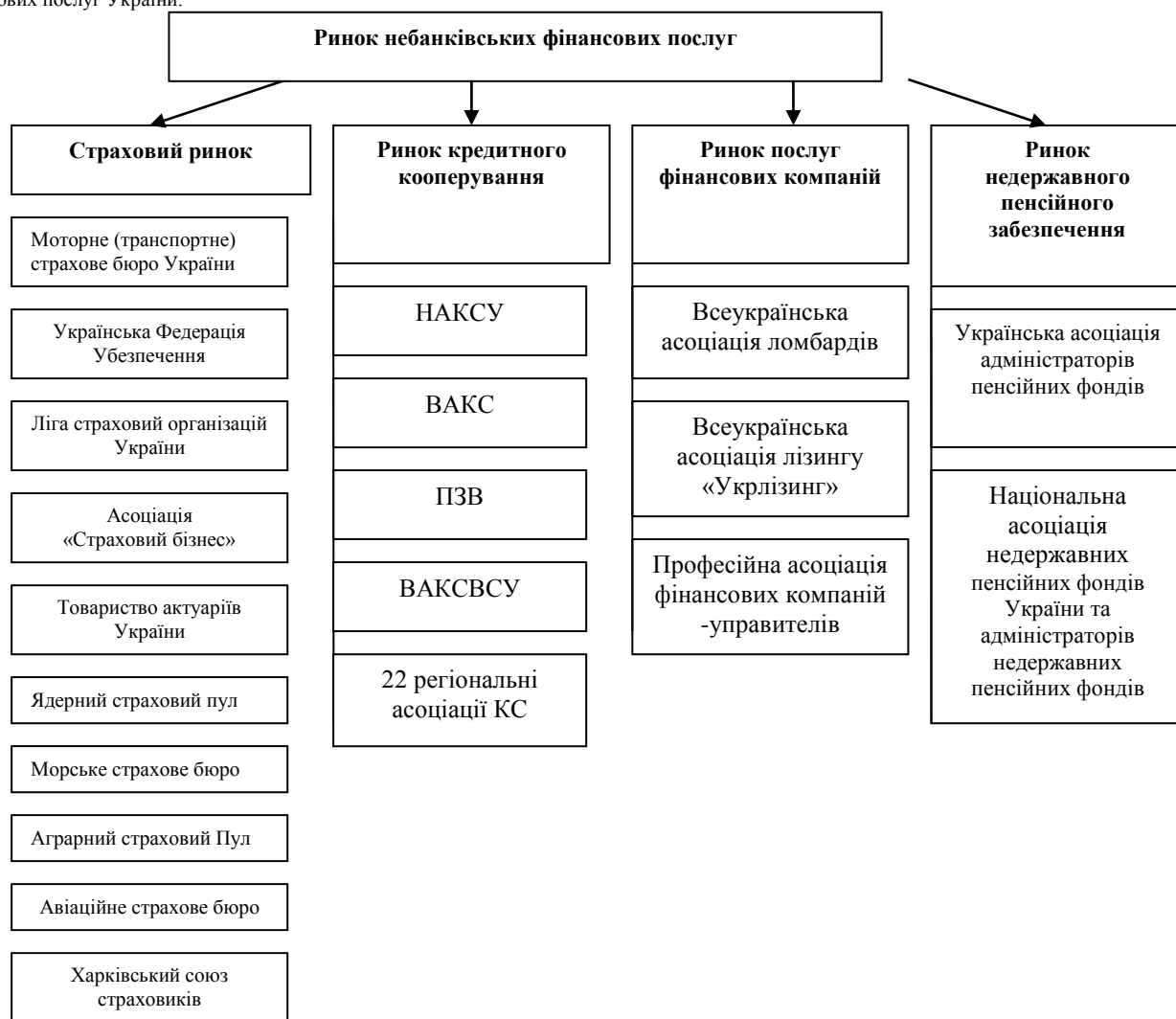

Рис. 1. Сегментація інститутів саморегулювання ринку небанківських фінансових послуг України (складено автором)

Слід зазначити, що кількість інститутів саморегулювання дозволяє в черговий раз підтвердити інституційний розвиток та вагу різних сегментів на ринку небанківських фінансових послуг України. Так, на найбільш розвиненому сегменті, страховому ринку функціонує 9 національних інститутів саморегулювання, причому один із них (МТСБУ) вирізняється серед них особливим статусом. Харківський союз страховиків є єдиним професійним об'єднанням страховиків на регіональному рівні.

На ринку кредитної кооперації номінально існує чотири національні професійні об'єднання, водночас, проведений автором аналіз діяльності цих організацій засвідчив, що Всеукраїнська асоціація кредитних спілок-військовослужбовців України (ВАКСВСУ) на даний час практично не представляє інтереси жодної з кредитних спілок-учасників і востаннє публікувала інформацію про результати роботи своїх учасників у 2008-2009 рр. Таким чином, де-факто, на ринку кредитного кооперування існує три об'єднання. На регіональному рівні

створено 22 таких об'єднань.

Можливість створення об'єднань професійних учасників страхового ринку та ринку кредитного кооперування задеклароване у відповідному спеціальному законодавстві.

Так, у ст. 13 Закону України «Про страхування» зазначено, що страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм з дотримання законодавства [3]. Аналіз тексту даної статті закону свідчить про виокремлення законодавцем двох видів інститутів саморегулювання на страховому ринку за характером їх створення та участі: добровільні та обов'язкові.

До добровільних об'єднань у законі віднесено Авіаційне страхове бюро (АСБ) та Морське страхове бюро (МСБ), учасниками яких можуть бути страховики, що займаються страхуванням авіаційних та морських ризиків. До обов'язкових віднесено:

1. Ядерний страховий пул (ЯСП) – об'єднує страхових компаній зі страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту.

2. Аграрний страховий пул (АСП) – об'єднує страхові компанії, що мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

3. Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ) – об'єднання страховиків, яким дозволено займатися обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

Слід відмітити, що імперативну норму, щодо безумовної необхідності участі страховика у професійному об'єднанні як умови проведення діяльності, законодавець розмістив тільки щодо ОСЦПВВТЗ. Водночас, стосовно ЯСП та АСП у тексті такої вимоги немає.

Спільною рисою професійних об'єднань як добровільної так і обов'язкової участі є спосіб фінансування їх діяльності шляхом утримання за рахунок учасників.

Аналіз правового статусу саморегулювальних організацій на ринку кредитної кооперації свідчить особливий їх статус. Згідно ст. 24 Закону України «Про кредитні спілки» [2] з метою координації своєї діяльності, надання взаємодопомоги та захисту спільних інтересів кредитні спілки мають право на добровільних засадах створювати асоціації кредитних спілок. Спеціальне законодавство виділяє два типи саморегулювальних організацій кредитної кооперації, класифікація яких здійснюється за територіальним принципом: місцеві та всеукраїнські. Місцевими є такі, що функціонують у рамках однієї адміністративно-територіальної одиниці, визначеної статтею 133 Конституції України [8], якщо членами такого об'єднання є більш як третя частина кількості кредитних спілок, які діють на території такої адміністративно-територіальної одиниці, але у кількості не менше трьох кредитних спілок. Всеукраїнський статус мають такі асоціації кредитних спілок, діяльність яких поширюється на територію всієї України, за тієї умови, що членами таких асоціацій є кредитні спілки більш ніж з половини регіонів України.

У системі недержавного пенсійного забезпечення законодавцем також створено правову основу функціонування інституційного регулювання. Адже у ст. 33 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» визначено, що адміністратори недержавних пенсійних фондів можуть утворювати на добровільних засадах саморегулювальні організації або набувати членства в існуючих саморегулювальних організаціях. Відповідно до ст. 1 цього закону саморегулювальною організацією адміністраторів недержавних пенсійних фондів є неприбуткова організація (непідприємницьке товариство), що створюється з метою встановлення професійних стандартів діяльності з адміністрування недержавних пенсійних фондів, захисту та представлення інтересів своїх членів, а також учасників недержавних пенсійних фондів [4].

Незважаючи на те, що у ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [5] відмічено можливість делегування певних повноважень державних органів, що здійснюють регулювання ринків фінансових послуг на практиці таке делегування зафіксовано для ринку кредитного кооперування, страхового ринку та недержавного пенсійного страхування. Необхідність делегування частини повноважень чи їх розширення пов'язано з тим, що інститути саморегулювання є своєрідною ланкою зв'язку між регулятором та ринком, яка дозволить своєчасно реагувати на проблемні питання, що виникають у процесі діяльності суб'єктів ринку небанківських фінансових послуг, а також вживати своєчасних заходів щодо запобігання таким проблемам

Так, у Положенні «Про делегування Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України окремих повноважень одній із всеукраїнських асоціацій кредитних спілок» вказано, що саморегулювальна організація кредитних спілок (Всеукраїнська асоціація кредитних спілок), якій за рішенням Держфінпослуг делеговано окремі повноваження та інформація про яку внесена до реєстру саморегулювальних організацій фінансових установ. Саморегулювальна організація кредитних спілок реалізує делеговані їй Держфінпослуг повноваження в межах кола кредитних спілок – її членів [14]. Аналіз результативності даного нормативно-правового акта Нацкомфінпослуг свідчить про не реалізацію його положень. Адже станом на 01.12.14 до реєстру СРО фінансових установ інформація про жодну всеукраїнську асоціацію кредитних спілок не внесено, і, відповідно повноваження від Нацкомфінпослуг СРО кредитних спілок не делеговано.

Аналогічна ситуація спостерігається і на страховому ринку. Слід констатувати, що на даний час від об'єднань страховиків документи щодо отримання статусу СРО та делегування окремих повноважень Нацкомфінпослуг не надходили і у реєстрі саморегулювальних організацій немає професійних об'єднань страховиків [7].

Тільки на ринку недержавного пенсійного забезпечення відмічається явне делегування повноважень інститутам саморегулювання. Так, відповідно до розпорядження Держфінпослуг від 27.06.2007 № 7544 до реєстру саморегулювальних організацій фінансових установ було внесено інформацію про Українську асоціацію адміністраторів недержавних пенсійних фондів та відповідно до розпорядження Держфінпослуг від 03.12.2009 № 918 було внесено інформацію про Національну Асоціацію Недержавних пенсійних фондів України та Адміністраторів недержавних пенсійних фондів.

Законодавець делегування частини повноважень державних органів інститутам саморегулювання піддається критиці з точки зору дослідників-юристів. Так, О. Ящицак вважає, що таке делегування повноважень професійним учасникам на ринку небанківських фінансових послуг є прикладом невдалого запозичення зарубіжного досвіду [16, с. 87]. На її думку передумови правової колізії цих організацій слід шукати у положеннях Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Науковець вважає, що, маючи статус неприбуткових організацій, були зроблені спроби покласти на них такі функції і повноваження, якими суб'єкти цивільних відносин у принципі не можуть володіти (наприклад, регулятивні повноваження: здійснення постійного контролю за дотриманням членами саморегулювальних організацій правил, стандартів, вимог; накладення санкцій та застосування заходів впливу на своїх членів, які порушують вимоги чинного законодавства тощо).

Автор не погоджується з такою критикою автора щодо недолугості розширення повноважень інститутів саморегулювання, адже позитивна практика включення інститутів саморегулювання у розробку нормативно-правових актів, залучення їх до проведення планових і позапланових перевірок діяльності професійних учасників ринку небанківських фінансових послуг свідчить про протилежне. Звичайно, погоджуємося з зауваженням О. Ящицак стосовно необхідності усунення суперечності, що виникає на основі п. 1 ст. 1 ЦКУ, згідно з яким інститути саморегулювання, будучи суб'єктами цивільного права, вони наділялися повноваженнями, несумісними з принципом рівності суб'єктів цивільних правовідносин [16, с. 88].

В цілому, необхідно відмітити, що, незважаючи на формальну можливість делегування регулятивних повноважень Нацкомфінпослуг об'єднанням професійних учасників ринку небанківських фінансових послуг, на даний час не існує реального механізму їх наділення і це не сприяє підвищенню ефективності проведення регуляції на аналізованому ринку.

Окремим способом регулювання на ринку небанківських фінансових послуг є саморегулювання. Цей спосіб суттєво відрізняється від інституційного регулювання, що здійснюється саморегулювальними організаціями. Виділення цього способу пов'язано з тим, що зарубіжна практика підтверджує тезу про можливість професійними учасниками ринку самим здійснювати регулювання діяльності. Однак, звичайно,

цей спосіб регулювання характеризується обмеженим інструментарієм, що впливає з того, що суб'єкт регулювання з об'єктивних причин, знаходиться у постійному виборі між дотриманням вимог законодавства чи правил професійного етикету та досягненням основних цілей діяльності (наприклад, максимізації прибутку).

Термін «саморегулювання» на даний час широко використовується вітчизняні та зарубіжні науковці та дослідники. На думку Дж. де Мініко [17] особливістю саморегулювання є те, що суб'єкт регулювання є одночасно і об'єктом регулювання, адже організації, на яких встановлені правила регулювання одночасно і відповідальні за перевірку їх дотримання.

Саморегулювання (англ. «self-adjustment», «self-regulation») – самостійне реагування об'єкта управління на зовнішні впливи, що порушують його нормальне функціонування. Саморегулювання досягається за допомогою зворотного зв'язку і здійснюється у формі самоналаштування та самоорганізації [1].

На думку Г.В. Мальцева саморегулювання означає, що система упорядковується автономно у відповідності до притаманних їй внутрішніх закономірностей розвитку, вона є самодостатньою в інформаційному значенні, тобто в неї є все необхідне для того, щоб підтримувати себе та успішно розвиватися [9, с. 6-7].

Механізм саморегулювання на ринку небанківських фінансових послуг на даний час активно впроваджуються у країнах ЄС (наприклад в Угорщині) і здійснюється проведенням внутрішньої оцінки стану діяльності фінансово-кредитних установ на небанківському ринку враховуючи ризики діяльності в межах країни реєстрації, так й інші країни ЄС. В цілому, ще у 2009 році було розроблено органом Державного нагляду за небанківським ринком (PSZÁF) «Посібника з валідації» у трьох частинах, в якому біло чітко описано процедуру проведення внутрішньої оцінки ризиків та стану функціонування установ. Воно в комплексі сприяло швидшому проходженню фінансовою установою ліцензування та перевірки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. В цілому, можна зробити висновок про те, що регулювання на ринку небанківських фінансових послуг здійснюється органами державного регулювання та інституційного регулювання і подальші дослідження повинні бути направлені на впровадження валідації – як новітнього явища в системі регулювання ринків небанківських фінансових послуг в Європейському Союзі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Державна регуляторна служба України. <http://www.dkrp.gov.ua/info/2150>.
2. Закон України «Про кредитні спілки» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14/page2>.
3. Закон України «Про страхування» <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80/page2>.
4. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1057-15>.
5. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» 12.06.2001 р N 2664-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №1. – С. 1.
6. Залетов О.М. Убезпечення життя: монографія / О.М. Залетов. — К.: Міжнародна агенція “Бізон”, 2006. – 688 с.
7. Звіт про періодичне відстеження результативності розпорядження Держфінпослуг від 21.08.2008 № 1000 "Про затвердження Положення про делегування Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України окремих повноважень об'єднанню страховиків", зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 31.10.2008 за № 1063/15754. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sekto/povtorne_1000.doc.
8. Конституція України <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page3>
9. Мальцев Г.В. Социальные основания права / Г.В. Мальцев. – М.: Норма, 2007. – 800 с.
10. Плиса З.П. Модель державного регулювання страхового ринку в Україні / З.П. Плиса // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.10, - С. 209- 215.
11. Плотнікова М.В. Підходи до визначення поняття державне регулювання діяльності банків в Україні / М.В. Плотнікова. - http://uabs.edu.ua/images/stories/docs/K_CPD/Plotnikova_s_011.pdf
12. Регулювання та безпека розвитку страхового підприємництва регіону/ Н.Н Пойда-Носик, Р.Й. Бачо, М.В. Тимчак. – Ужгород: ФОП Бреза А.Е.- 2012. – 244 с.
13. Рекуненко І. Особливості діяльності саморегулювних організацій на ринку фінансових послуг / І. Рекуненко, Є. Бондаренко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1336/5/Osoblyvosti%20diyalnosti%20SRO.doc>
14. Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України про затвердження Положення про делегування Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України окремих повноважень одній із всеукраїнських асоціацій кредитних спілок № 6280 від 3 жовтня 2006 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sekto/period_6280.doc
15. Соболь Р.Г. Сутність державного регулювання страхової діяльності в Україні / Р.Г. Соболь // Державне будівництво. – 2009. - №1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://82-117-235-189.gpon.sta.kh.velton.ua/e-book/db/2009-1/doc/2/06.pdf>.
16. Яцищак О.Р. Правове регулювання створення та діяльності саморегулювних організацій на ринку фінансових послуг / О.Р. Яцищак // Юридичний вісник. -№ 2(19). – 2011. – С. 85-89.
17. Minico Giovanna de. A hard look at self regulation in U.K. / Giovanna de Minico. – [Internet-resource]. – Link: <http://www.astrid-online.it/Qualit-de/Note-e-con/A-hard-look-atself-regulation-in-UK.pdf>.

УДК 330.34.014.2

СВІТОВИЙ ДОСЛІД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Бержанір А.Л., к. соц. н., доцент, доцент кафедри суспільних дисциплін Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Бержанір А.Л. Світовий досвід забезпечення взаємодії влади та бізнесу в економічних системах. В статті розглядається важливість співпраці держави і підприємств для розвитку ринкової економіки. Така взаємодія базується на принципах взаємної зацікавленості та вигоди у вирішенні спільних економічних і соціальних завдань. Показано сутність основних концепцій вчених-економістів, в яких визначаються теоретичні основи побудови співпраці. Основним її напрямком є оптимальне поєднання методів державного втручання та захист ринкової економіки від надмірного адміністрування. Охарактеризовано основні типи відносин між владою і бізнесом, які сформувалися еволюційним шляхом в західних країнах у ХХ столітті. Доведено, що визначальними чинниками у їх взаємовідносинах є економічна політика держави, мета і завдання функціонування економічної системи. Вказано, що в Україні створені нормативно-правові засади для подальшої інституціоналізації державно-приватного партнерства.

Ключові слова: взаємодія влади та бізнесу, соціальна відповідальність, економічна система, суспільство, державно-приватне партнерство.

Бержанір А.Л. Мировой опыт обеспечения взаимодействия власти и бизнеса в экономических системах. В статье рассматривается важность сотрудничества государства и предпринимателей для развития рыночной экономики. Такое взаимодействие базируется на принципах взаимной заинтересованности и выгоды в решении общих экономических и социальных задач. Показано сущность основных